

Управління
культури та туризму
Чернігівської міської
ради

Чернігівський науково-
дослідний центр
антропології війни

Institut für die Wissenschaften vom Menschen
Institute for Human Sciences

Міжнародний воркшоп
«ВІЙНА, НАУКА ТА ЕМОЦІЇ: (НЕ)ПРОГОВОРЕНЕ»
(21-22 лютого 2024 р., Чернігів, Україна)

У середовищі дослідників історичних дисциплін з моменту повномасштабного вторгнення Росії в Україну тривають постійні дискусії щодо особливостей роботи у «воєнному полі», а також подальшого збереження, інтерпретації й оприлюднення свідчень очевидців російських злочинів. Сьогодні представники різних галузей та спеціальностей із різним як науковим, так і ненауковим бекграундом постійно діляться власним досвідом документування війни на українських та європейських майданчиках, адже цей досвід по суті є унікальним явищем для світової спільноти. Ба більше, уже сьогодні існує думка, що війна Росії в Україні може бути визнана однією з найбільш задокументованих воєн у світовій історії.

Водночас, окрім фіксації, збереження та архівування величезних масивів інтерв'ю, вони потребують глибинного аналізу та фахової інтерпретації з подальшим оприлюдненням (як у межах країни, так і за кордоном) висновків професійних експертів щодо змісту усноісторичних наративів та особливостей конструювання пам'яті в умовах війни. Адже лише через професійний діалог можна досягти покращення розуміння подій в Україні та її впізнаваності серед закордонних аудиторій.

У травні 2022 р. управління культури та туризму Чернігівської міської ради за активної участі науковців-волонтерів з різних наукових інституцій України було започатковано усноісторичний проєкт «Гуманітарні аспекти російсько-української війни: історико-культурні візії та сучасні стратегії виживання». Головною метою цього проєкту стали фіксація та збереження свідчень очевидців/учасників подій російсько-української війни з подальшою їх інтерпретацією та введенням до наукового обігу. Географія проєкту охоплювала місто Чернігів та Чернігівську область. До предметного поля експедиційних досліджень, окрім воєнних злочинів Росії на території України, увійшли також особливості воєнного повсякдення, організації побуту, харчування, гігієни, облаштування місць укриття, стратегії виживання в умовах окупації, облоги та активних бойових дій, умови життя в евакуації, волонтерський рух, воєнний фольклор, досвід українських науковців у російсько-українській війні тощо. Оскільки учасники проєкту є представниками різних наукових інституцій України, виникла потреба в інституалізації командних напрацювань. Тож логічним продовженням дослідницької роботи стало створення Чернігівського науково-дослідного центру антропології війни, який продовжує виконувати завдання як у межах проєкту, так і щодо інших ініціатив, пов'язаних із вивченням різних гуманітарних, соціокультурних та усноісторичних аспектів російсько-української війни.

Відтак Управління культури і туризму Чернігівської міської ради і Чернігівський науково-дослідний центр антропології війни за сприяння ГО «Північна культурна столиця», Інституту історії України НАН України, ГО «Центр прикладної антропології» та Української асоціації усної історії, запрошують професійну спільноту долучитися до участі в Міжнародному воркшопі «ВІЙНА, НАУКА ТА ЕМОЦІЇ: (НЕ)ПРОГОВОРЕНЕ», який відбудеться 21–22 лютого 2024 р. у змішаному форматі (онлайн + офлайн).

Мета воркшопу: у режимі відкритого діалогу між учасниками *окреслити* найбільш науково обґрунтовані, практично апробовані та максимально ефективні підходи до фіксації, збереження, інтерпретації та введення до наукового обігу (чи інформаційного поля загалом) свідчень очевидців/учасників подій російсько-української війни в режимі «тут і тепер»; *обговорити* за участі українських і зарубіжних експертів місце методу усної історії в методологічному інструментарії документаторських ініціатив, що набули популярності з початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну; *виокремити* напрямки антропологічних студій в умовах війни, зокрема щодо пошуку дієвих інструментів відновлення комунікації та порозуміння між «своїми» і «чужими»; *з'ясувати* місце автоетнографії як окремого методу в системі накопичення усноісторичних свідчень під час війни; *залучити* професійну аудиторію до дискусії щодо архівування зібраних протягом двох років свідчень війни; *визначити* місце дослідника/документатора в процесі інтерв'ювання та продукування наукового знання; *проаналізувати* етичний кодекс дослідників усної історії під час інтерв'ювання та обробки інтерв'ю з різними групами населення (цивільні, військові, діти, інваліди, медики, науковці, біженці, військовополонені тощо); *ввести* до інформаційного поля аналітичні матеріали, що базуються на експедиційних записах з Чернігівщини періоду активних бойових дій, блокади та окупації.

Тематичні напрями воркшопу:

Блок 1. Теоретичний

- ❖ Усні свідчення як «документування» історичного процесу
- ❖ Методологія польової роботи в умовах війни: від фіксації до інтерпретації
- ❖ Автоетнографія як окремий метод накопичення усноісторичних свідчень
- ❖ Місце дослідника/документатора в процесі інтерв'ювання та продукування наукового знання
- ❖ Від інтерв'ювання до архівування

Блок 2. Практичний

- ❖ Про що (не)говорять очевидці російсько-української війни?
- ❖ Антропологічні студії в умовах війни: концепт «свій»/«чужий»
- ❖ Етичний кодекс дослідників усної історії різних груп населення (цивільні, військові, діти, інваліди, медики, науковці, біженці, військовополонені тощо)
- ❖ Гуманітарні аспекти російсько-української війни: воєнне повсякдення та сучасні стратегії виживання

Запропоновані до обговорення питання є орієнтовними і відкритими, передбачають авторську верифікацію всіма учасниками воркшопу.

До участі у воркшопі запрошуються історики, етнологи, антропологи, політологи, соціологи, філософи, правники, музейники, архівісти, культурологи, фахівці з комунікаційної діяльності й інших соціогуманітарних дисциплін, які займаються усноісторичною проблематикою загалом або користуються методом усної історії під час досліджень повномасштабної фази російсько-української війни зокрема.

Долучитися до обговорення актуальних питань можна, зареєструвавшись за формою: <https://forms.gle/WrFx6DFk17UEobrV6>

За результатами роботи воркшопу **планується публікація матеріалів** в окремому виданні Чернігівського науково-дослідного центру антропології війни.

Програму воркшопу буде розіслано учасникам одразу після її оформлення.

Додаткова інформація:

warc.ua@gmail.com Чернігівський науково-дослідний центр антропології війни